

Giriş

Başlangıcı 19. yüzyılın ilk yarısına kadar giden Türkiye Türkçesi ağız araştırmaları, bugüne kadar önemli aşamalar kaydetmiş durumdadır: Birçok ağza ait dil malzemesi toplanmış; çeşitli bölgelerin, illerin, ilçelerin ve köylerin ağız özellikleri incelenmiş; Anadolu ağızları sınıflandırılmıştır. Bütün bunlara karşın Türkiye Türkçesinin bir ağız atlası hazırlanamamıştır. “Ağız atlası (Alm. Sprachatlas; Fr. Atlas linguistique; İng. linguistic atlas, dialect atlas) ‘Bir dilin veya bir lehçenin ses bilgisi, şekil bilgisi özelliklerine ve söz varlığına göre hazırlanmış olan, bunların yayılış alanlarını gösteren haritaların oluşturduğu atlaslardır’” (Korkmaz, 2003: 12). Başka diller ve Türkçenin diğer kolları için birçok örneği bulunan bu türden atlasların hazırlanmasında, ciddi hazırlıklara, yetişmiş ekiplere, geniş bütçeye, uygun yöntemlere ve teknik altyapıya ihtiyaç vardır.

Türkiye Türkçesi ağızlarının il veya dar bölge ağızları ölçeğinde birtakım haritaları yapılmıştır (Gemalmaz 1978, Brendemoen 2002, Yıldırım 2006, Demir 2006 vb.). Bu ölçekteki en ayrıntılı çalışma Boz ve Günay-Aktaş (2017) tarafından hazırlanan Eskişehir İli Dil Atlası adlı eserdir. Geniş ağız alanlarının haritalanmasıyla ilgili ilk çalışma Tooru Hayashi (1990), en kapsamlısı ise Leyla Karahan tarafından gerçekleştirilmiştir. Karahan, Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması (1996) adlı eserinde 28 harita ortaya koymuştur. Faruk Yıldırım (2008) tarafından yapılan bir çalışmada ise Derleme Sözlüğü’ndeki veriler kullanılarak geniş coğrafyayı içine alan ağız haritaları yapılmıştır. Yukarıda sayılan ve adı anılmayan birçok çalışma, Türkiye Türkçesi ağızlarının atlaslarına olan ihtiyacı gidermemiştir. Bu yazıda, bugün proje durumuna getirilmiş bulunan ağız atlası çalışmaları için ön hazırlık niteliğinde olmak üzere, *gibi* edatının Türkiye Türkçesi ağızlarındaki yan biçimleri ve bunların coğrafi dağılımı ele alınmıştır.

Tarihî Arka Plan

Gibi edatı, ilk olarak, Divânü Lügâti’t-Türk’te (DLT) kaydedilmiştir. Eserde, *kip*³ kelimesi “her şeyin kalıbı. **kerpiç kipi** denir; ‘kerpiç kalıbı’ demektir.” şeklinde açıklandıktan sonra aynı sayfada ikinci bir *kip* maddesi daha açılmış ve şöyle izah edilmiştir: “Oğuzlarda ‘benzer’ ve ‘gibi’ demektir. Bundan ‘bu adam onun gibidir’ anlamında **bu er anın kipi** denir” (Ercilasun ve Akkoyunlu 2014: 396). Kâşgarlı Mahmud’un verdiği bu bilgi, daha sonra “gibi”nin kökenine dair görüşlerin de temelini oluşturmuştur. Buradaki *kip* “kalıp” kelimesine, hem aynı devir eserlerinden Kutadgu Bilig’de hem de daha önceki devir Uygur metinlerinde “şekil, model örnek” anlamlarıyla ve *kep/kip* biçimleriyle rastlanmaktadır (Arat 1979, Clauson 1972, Barutçu-Özönder 1998, Kaya 1994, Dinar 2015). Divânü Lügâti’t-Türk’te edat görevindeki *kipi/kibi* kelimesine üç ayrı örnekte rastlanır. Kâşgarlı Mahmud, eserinde “alamet” anlamındaki **beçkem** kelimesini açıklarken Oğuzların bunu **berçem** diye adlandırdığını dile getirir ve şu şiiri örnek olarak verir: **beçkem urup atlaka/Uygurdaki tatlaka/ogrı yawuz ıtlaka/kuşlar kipi⁴ uçtumuz** (Ercilasun ve Akkoyunlu 2014: 211). Görüldüğü gibi, metinde *kuşlar kipi* ‘kuşlar gibi’ ifadesinden önce verilen *beçkem* Oğuzcadaki değil Hakaniye lehçesindeki formdadır. DLT’de edat görevindeki *kip*’nin ikinci örneği *yakın* kelimesi açıklanırken verilmiştir: **yakın yaguk körmeçip nēgni küdü.r /kaşaş tapa ıt kı.ğru bakar** (Ercilasun ve Akkoyunlu 2014: 356). Bu örneğin olduğu yerde Oğuzcaya dair kayıt yoktur. Divan’daki üçüncü tanık yuv-“yuvarlamak” maddesinde ve şöyledir: **tawar yığıp suw akın indi sakın/ korum kipi**

³ Divan’ın yazma nüshasında şeklinde olan kelime (s. 244), Atalay tarafından *kip* (1995: III/119), Dankoff ve Kelly tarafından ise *kep* (1984: 208) şeklinde okunmuştur.

⁴ Ercilasun ve Akkoyunlu’nun *kipi* olarak okuduğu kelime, Atalay (1995: I/483)’te *kibi*, Dankoff ve Kelly (1982: 359)’da ise *kepi* şeklindedir.

i.çişin ko.dı yuwa.r (Ercilasun ve Akkoyunlu 2014: 376). DLT'deki üç örneğin ortak özellikleri şöyle tespit edilebilir:

- a. Her üç örnekte de, *kīp* /*kēp* “kalıp” kelimesinde uzun olan ünlü, kısadır: *kīpi* (*kepi/kibi*).
- b. Örneklerin olduğu yerlerde Oğuzcaya dair kayıt bulunmamaktadır.

Söz konusu edat, Harezmi Türkçesinde de *kibi* ve *kīpi* biçimleriyle tanıklanmıştır (Hacıeminoğlu 1992: 55, Li 2004: 303). Kıpçak Türkçesi eserlerinde *kibi*, *kibik*, *kibin*, *kebi* şekillerinde görülen edatın (Hacıeminoğlu 1992: 56, Li 2004: 303), Eski Anadolu Türkçesinde, *gibiden* başka, -b-> -m- değişimiyle ortaya çıkan *gimi*, -n pekiştiricisinin oluşmasıyla oluşan⁵ *gibin*, metatezle meydana gelen *bigi*⁶ ve metatezden sonra -n pekiştiricisinin kullanılmasıyla meydana gelen *bigin* şekilleri de kaydedilmiştir. Çağatay Türkçesinde *kibi* şekli yaygın olan edatın *bigi* ve *bigin*⁷ biçimleri de tanıklanmıştır (Hacıeminoğlu 1992: 55-56, Li 2004: 303-304, Tiken 2004: Dinar 2015: 106-107).

Modern Türk Lehçelerindeki Durum

Kaynaklarda, Kâşgarlı Mahmud'a dayanılarak Oğuzca olduğu, *kīp* üzerine teklik üçüncü kişi iyelik ekinin gelmesiyle oluştuğu sıkça dile getirilen *kīpi/kibi* edatı, bugün Oğuz grubu Türk lehçelerinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Edat, Azerbaycan Türkçesinde *kibi* ve *kimi*; Türkmencede *kimin* ve *kibi*, Horasan Türkçesinde *kimin* ve *kimün* şekillerinde yaşamaktadır (Hacıeminoğlu 1992: 57-58, Li 2004: 305-306, Dinar 2015: 106-107). Gagavuz Türkçesi ile Ölçünlü Türkiye Türkçesinde yalnız *gibi* şekli tercih edilen edat, bu yazının odak noktasında yer alan Türkiye Türkçesi ağızlarında ise *gibi*, *gibik*, *gibin*, *gimi*, *kibi*, *kibil*, *kimi*, *kimin* vb. biçimlerde karşımıza çıkmaktadır.

Yeni Uygurca ve Özbekçede *kābi*, Karakalpakçada ve Kırım Tatarcasında *kibi*, Kumukçada *kibik*, Karaycada *kibik*, *kūbik*, *kūbük*, *kibi* ve *gibi*, Karacayca-Balkarcada *kibik*, Tatarcada *kibik* ve *kibi*, Başkurtçada *kūwīk* şeklinde yaşayan edat Çuvaşçada da *pek* biçiminde kullanılmaktadır (Li 2004: 305-310).

Yukarıdaki dağılıma göre, ilk biçimi *kīpi/kibi* olarak tanıklanan edat, Sibiryadaki Türk lehçeleri hariç, Genel Türkçeden erken dönemlerde ayrılan Çuvaşça dâhil olmak üzere Türkçenin bir çok kolunda yaşamaktadır. Edatın ilk sesindeki k-lerin Kıpçak ve Karluk grubunda büyük oranda korunduğu; Oğuz grubunda koruma ve g-ye dönüştürme şeklinde iki yol izlendiği, en batıdaki Gagavuz Türkçesiyle ölçünlü Türkiye Türkçesinin g- tarafında, Azerbaycan, Türkmən ve Horasan Türkçelerinin k- tarafında yer aldığı anlaşılıyor. Edatın iç sesinde yer alan birinci ünlü, Karluk grubuyla Çuvaşçada geniş, Kıpçak ve Oğuz gruplarında dardır. Edatın iç sesindeki -p/-b- Karluk ve Kıpçak gruplarında -b- olarak yaşarken, Oğuz grubunda -b- ve -m- olmak üzere iki varyant oluştuğu, Gagavuz ve Türkiye Türkçelerinin -b-’li, Azerbaycan, Türkmən ve Horasan Türkçelerinin -m-’li varyantları tercih ettiği söylenebilir.

Yöntem/Araştırma Süreci

Araştırma sürecinde, ilk olarak, *gibi* edatı ve yan biçimlerinin taranacağı metinler tespit edilmiştir. Daha sonra, “Olası yan biçimler neler olabilir, başka bir söyleyişle Türkiye

⁵ Aralarında *gibinin* de olduğu bazı edatlarda, bazı zarf-fiil eklerinde, birtakım fiil çekim eklerinde ortaya çıkan -n sesinin niteliği hakkında tartışma ve görüşler için Üstüner (2003), Karahan (2012) ve Dinar (2015)'e bk.

⁶ Metatezli bu şekil, Eski Anadolu Türkçesinden başka Kıpçak, Çağatay ve Osmanlı sahalılarında da kullanılmıştır (Li 2004: 155-156).

⁷ Edatın *bigin* şekline Çağatay ve Kıpçak sahalılarında nadiren rastlanmaktadır. Li'ye göre edatın bu şekli Osmanlı sahasından Kıpçak ve Çağatay sahalılarına geçmiştir (Li 2004: 155-156).

Türkçesi ağızlarında *gibi* edatı hangi şekillerde görülebilir?" sorusuna cevap aranmış ve Bu sorunun muhtemel cevapları şöyle verilmiştir:

- En eski şekil **kipi* veya tanıklanan en eski şekil *kibi* saklanmış olabilir. Ses tarihi ve Batı Türkçesinin gelişim ve eğilimi dikkate alınınca bunlardan ilkinin (*kipi*) görülmesi bu zayıf bir olasılıktır.
- Ölçünlü Türkiye Türkçesindeki *gibi* şekli kullanılmış olabilir.
- Söz başında k-'nin korunduğu ancak iç seste -b-> -m-, -b-> -v- vb. değişmelerin gerçekleştiği *kimi*, *kivi* vb. yanbiçimler kullanılmış olabilir.
- Kelime başında k- > g- değişmesine iç ses -b-> -m-, -b-> -v- vb. değişmelerin eşlik etmesiyle oluşan *gimi*, *givi* vb. yanbiçimler kullanılmış olabilir.
- İç ses -b-> -v- değişmesini takip eden -v- > -ø- düşmesi, onu takip eden ünlü birleşmesi yoluyla oluşan *gi/ki* vb. türünden yanbiçimler olabilir. Bu yan biçimler, sıkça kullanılan bir dil biriminde çok sayıda ses olayının art arda gerçekleşmesini gerektirir, bu nedenle de gerçekleşme olasılığı zayıftır.
- Söz başında k->g- değişikliğini takiben g->ğ- sızıcılaşmasıyla *ğibi* veya buradaki ğ-sesinin erimesiyle *ibi* yahut ğ->y- değişmesiyle *yibi* şekli kullanılmış olabilir. Aynı durum -b-> -m-, -b-> -v- vb. değişmelerin gerçekleştiği şekillerde de ortaya çıkabilir: *imi*, *yimi* vb. Bu şekiller eklenerek -*ibi/-imi* vb. forma dönüşebilir.
- Ünlüleri ses değişmesine uğramış *kebi*, *kibe*, *kebe*, *kébi*; *gebi*, *gibe*, *gébi*, *gebe* vb. yanbiçimler kullanılmış olabilir⁸. Ünlü değişmeleri, ünsüz değişmelerine eşlik etmiş olabilir: *kemi*, *gemi*, *gevi*, *kevi* vb.
- Son seste türemeyeyle, bir kısmı tarihî metinlerde de görülen *gibik*, *gibin*, *gibil*, *kibik*, *kibin*, *kibil* türünden yan biçimler kullanılmış olabilir.
- Yukarıda sayılan tüm formlar, eklenerek/enklitikleşerek kendisinden önceki kelimeyle uyuma girebilir: *gibi*, *gubu*, *gimi*, *gumu*, *kımı* vb.

Yukarıda verilen cevaplarla, olası yan biçimlerin neler olabileceği ortaya konmuştur. Burada öngörülen yan biçimlerin dışında başkaca formların da olabileceği unutulmadan, süreç şöyle işletilmiştir:

Öncelikle Türkiye Türkçesinin ağızlarıyla ilgili yayımlanmış bulunan akademik kitap ve makaleler ile yayımlanmamış olan doktora ve yüksek lisans tezlerinde yer alan ağız metinleri taranmıştır⁹. Taramada bir veya birkaç ili kapsayan akademik kitaplar ile doktora tezlerine öncelik verilmiştir. Taranan metinlerdeki *gibi* edatının çeşitli yan biçimleri (*gimi*, *kimi*, *kimin*, *kibi*, *kibil*, *gibin* vb.), bilgisayar ortamında fişlenmiştir. Fişleme sırasında, yan biçimlerin bağlam ve cümle içinde kaydedilmesine, derlenen yer bilgisinin köy/ilçe/il olarak işaretlenmesine ve edatın hangi işlevde olduğuna ilişkin bir notun bulunmasına dikkat edilmiştir. Elde edilen fişler, önce yan biçimlerine, sonra yan biçimlerin derleme yerine göre tasnif edilmiş ve sıklıkları tespit edilmiştir. Ağız metni elde edilen her ilçede, yan biçimler kullanım sıklığına göre sıralanmıştır. Tasniften sonra, haritalarda hangi parametrelerin kullanılacağına karar verilmiş, yan biçimler, aşağıdaki parametrelere göre haritalara işlenmiştir.

⁸ Bu biçimlerin bir kısmı, ünlü genişlemesi değil asli ünlünün (é) korunması olarak değerlendirilebilir.

⁹ Taranan metinler, illere göre tasnif edilerek bu çalışmanın sonunda liste hâlinde verilmiştir.

Haritaların Oluşturulmasında Kullanılan Parametreler

Tarama sürecinde, Türkiye Türkçesi Ağızlarında yukarıda sıralanan olası yan biçimlerin önemli bir kısmının kullanıldığı tespit edilmiştir: *gibi, gibin, gibil, gimi, gimin, ğumu, ğımu, ğivi, ğebi, ğibe, kibi, kibil, kimi, kimin, yibi, yimi, -ibi, -imi* vb. Bu formların bir kısmının sıklığı son derece düşüktür. Hatta burada sıralanmayan ve bazıları konuşanın özel durumuyla veya derleyicinin/yazıya geçirenin dalgınlığıyla açıklanabilecek tek örnek niteliğinde olan formlara da rastlanmıştır. Bu nedenle, haritalarda tüm formları göstermek yerine, belli bir sıklığa ulaşan şekillerin gösterilmesine karar verilmiştir. Haritaların oluşturulmasında kullanım sıklığına bağlı olarak ünsüzler temel alınmış; uyuma girme ve başka nedenlerle meydana gelen ünlü değişimleri (ki frekansı oldukça düşüktür) parametre olarak değerlendirilmemiştir. Bu bağlamda, haritalar iki temel parametre doğrultusunda şekillenmiştir:

- *Söz başındaki ünsüzün ötümsüz /k/ veya ötümlü /g/ olması.*
- *Söz içindeki -b- ünsüzünün korunması veya -m-'ye dönüşmesi.*

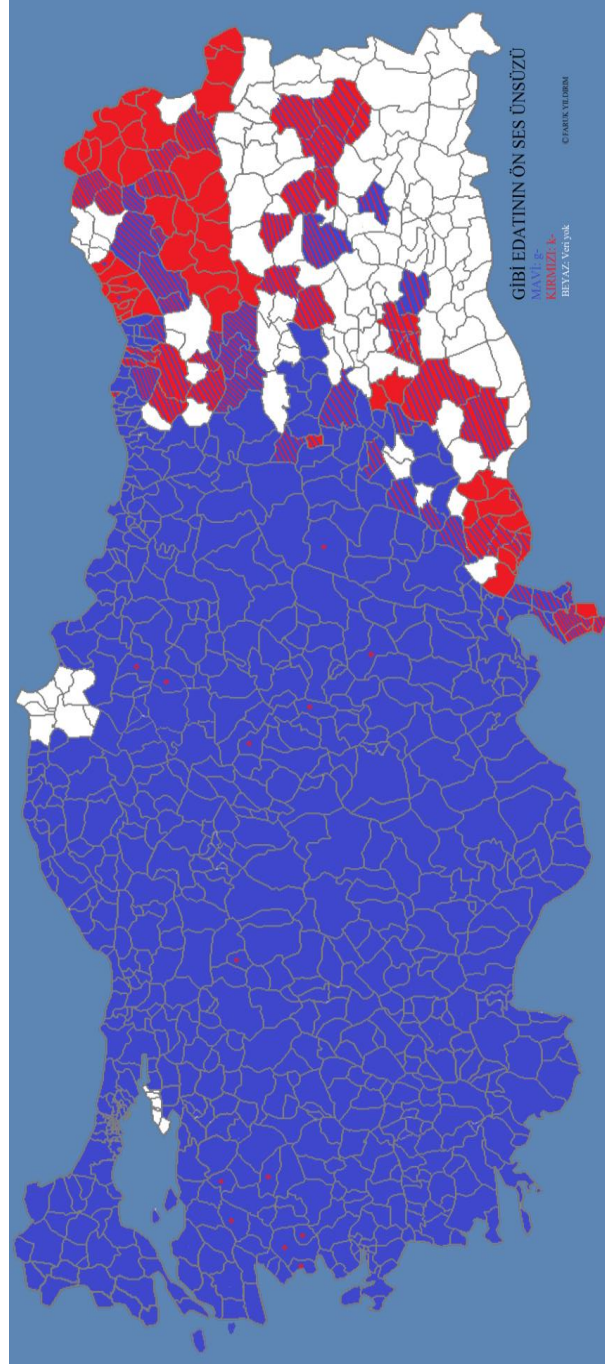
Metinlerde ötümlü söz başı ünsüzündeki sızıcılaşma ve buna bağlı olarak gelişen akıcılaşma veya düşmelere, söz içinde -b->-v- değişmesine seyrek olarak tesadüf edilmişse de bu çalışmada parametre olarak kullanılmamıştır. Söz sonu türemeli şekiller (*gibin, gibik, gibil, kibil, kibin, kimin* vb.) dikkate alınmış ancak bunlar temel parametreler doğrultusunda türemesiz şekillerle birlikte haritaya işlenmiştir.

Sınırlılıklar/Sorunlar

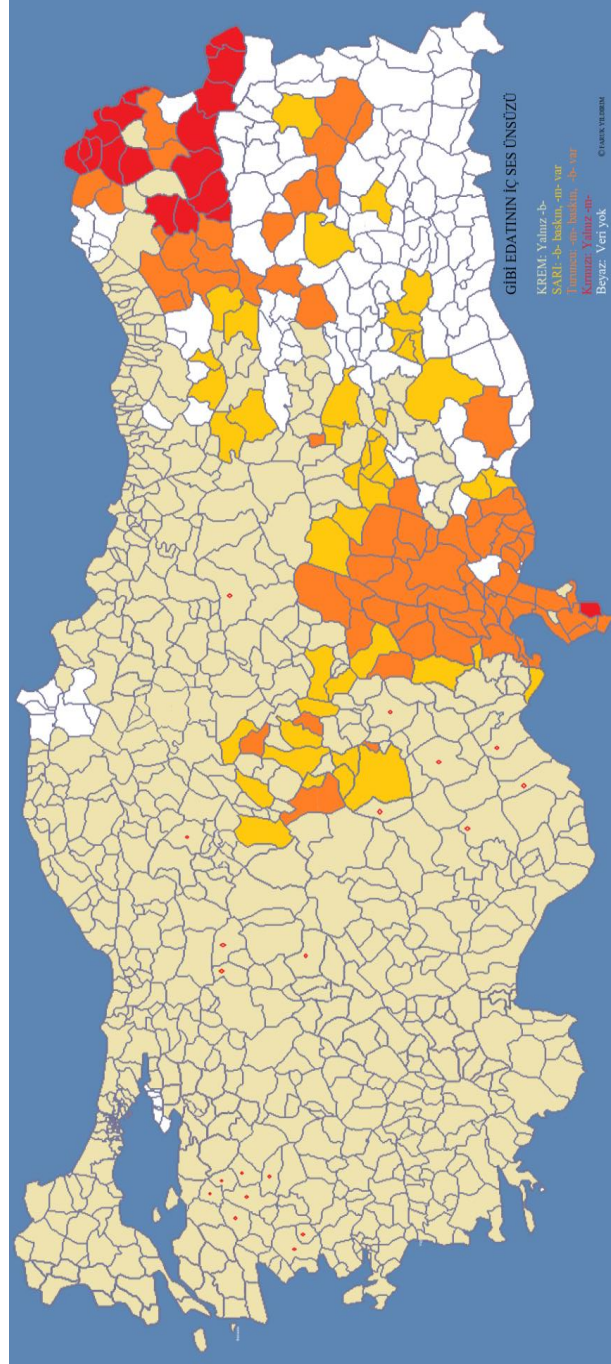
Bu çalışmada kullanılan metinler eş zamanlı değildir. Daha açık bir ifadeyle, bu çalışmada, XX. yüzyılın ilk yarısında derlenmiş metinler ile XXI. yüzyıl metinleri birlikte kullanılmıştır. Ancak bu durum, zorunluluktan kaynaklanmıştır. Çünkü bütün yörelerden eş zamanlı olarak derlenmiş metin bulmak şu an itibarıyla mümkün değildir. İkinci bir sınırlılık ise, Türkiye'nin her ilçesinden derlenmiş metinlerin bulunmayışıdır. Ayrıca, Batı grubundan Sinop ve Yalova; Doğu grubundan Hakkâri, Mardin, Şırnak, Siirt ve Batman illerine ait ağız metni tespit edilemiştir. Haritalarda veri olmayan alanlar beyazla gösterilmiştir. Diğer bir sınırlılık ise, metinlerdeki tüm örneklerin haritaya köy/mahalle bazında işlenmesinin imkânsız oluşudur. Bu durum, zorunlu olarak ilçe bazında genellemeleri beraberinde getirmiştir. Bir ilin tüm ilçelerinden veri elde edilemişse ve veri bulunan komşu ilçelerle çevre illerdeki dağılım homojen ise, o ilde genellemeye gidilmiştir. Bazen aynı köydeki iki kişiden derlenen metinlerde kullanılan şekillerin birbirinden farklı olabileceği hatta herhangi bir kaynak kişinin sözleri içinde birden çok şeklin bulunabileceği, bilinen bir gerçektir. Bu nedenle zorunlu olarak başvuru bu genellemelerin kısmen yanıltıcı olabileceği göz önünde tutulmalıdır.

Haritalar

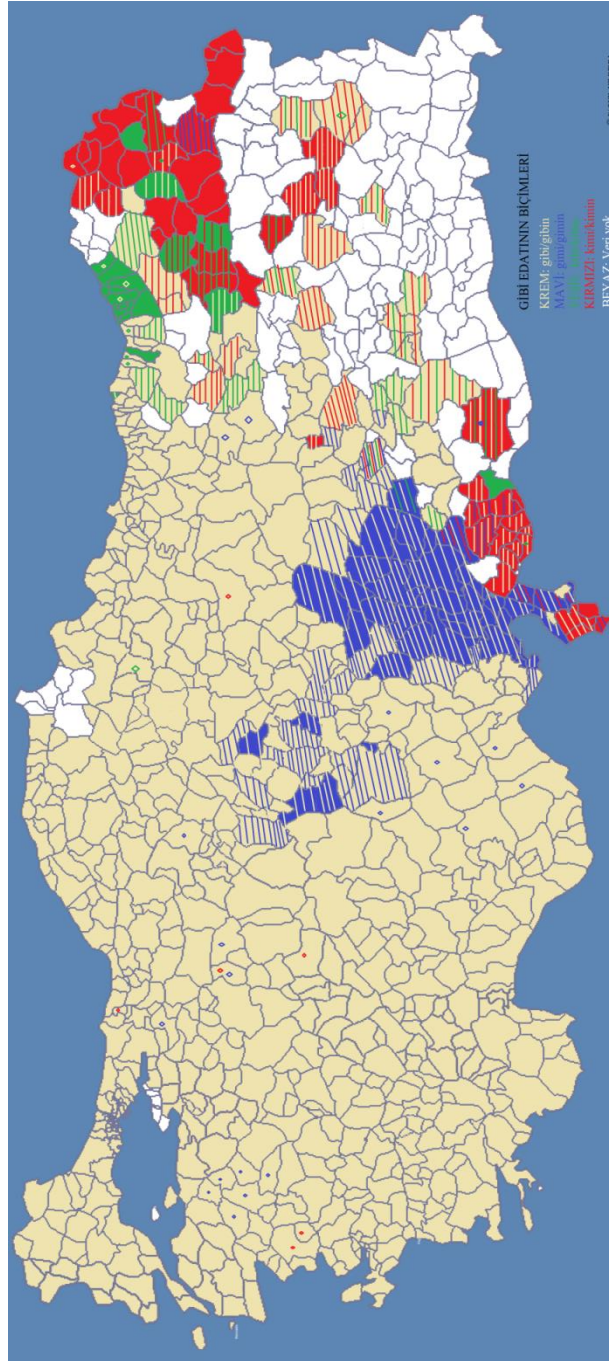
Araştırma kapsamında üç harita elde edilmiştir. Bunlardan ilki, birinci parametre kullanılarak *gibi* edatının ön ses ünsüzünün ötümlü veya ötümsüz oluşuna göre; ikinci harita, ikinci parametre kullanılarak söz konusu edatın iç sesindeki ünsüzün /b/ veya /m/ oluşuna göre hazırlanmıştır. Üçüncü harita, iki parametre bir araya getirilerek oluşturulan nihai haritadır. Bu haritada *gibi* edatının Türkiye Türkçesi ağızlarındaki biçimlerinin dağılımı ilçe bazında görülebilmektedir.

1. Harita. Gibi Edatının Ön Ses Ünsüzü (G/K)

2. Harita. Gibi Edatının İç Ses Ünsüzü (B/M)

3. Harita. Gibi Edatı ve Yan Biçimleri

Yorum ve Sonuçlar

Birinci harita kelime başında k-/g- karşıtlığına dayalı olarak hazırlanmıştır. Buna göre, Leyla Karahan'ın tasnifinde¹⁰ (1996) Batı grubunda yer alan ağızlar, büyük oranda g- tarafında; Kuzeydoğu ve Doğu grubundakiler ise, ağırlıklı olarak k- tarafındadır. Ancak kelime başında g-'nin tercih edilmesine bütün ağız gruplarında rastlanabilmektedir. Bu tercihte, tarihî sebepler yanında, Ölçünlü Türkiye Türkçesinin önemli bir etkisi olduğu, bu etkinin zaman içinde artacağı düşünülmektedir. Aynı yöreden derlenen eski ve yeni metinler karşılaştırıldığında, kelime başında k- veya g- tercihinin yeni metinlerde geleneğe değiştiği gözlenmiştir. Bu gözlem, yukarıdaki düşünceyi doğrular niteliktedir. Batı grubu ağızları içinde, ağız sınırlarına yakın bölgelerde kimi ilçeler ile bu ağız grubunun VII. alt grubunda yer alan ağızlardan Hatay, Gaziantep ve Şanlıurfa (Halfeti ve Birecik) ağızlarında k-'nin baskın olduğu görülmektedir. İzmir ve Balıkesir'de, özellikle Türkmen ve Çepni yerleşimlerinde k-'ye rastlanmaktadır. Kuzeydoğu grubu ağızlarından Rize ağızlarında kelime başı k- tercihi belirgindir. Rize ağızlarındaki k-, çoğunlukla, Turgut Günay (2003:15) tarafından *k* işaretiyle gösterilen ve "katı, yarı-sızıcı, tonsuz, ön boğumlama dişeti-öndamak ünsüzü" olarak tanımlanan bir ünsüzdür. Trabzon ağızlarında ise *gibi* edatındaki kelime başında k-/g- tercihinde ilçelere hatta köylere göre farklılaşan bir tutumdan söz edilebilir. Kelime başında k- Araklı, Yomra, Çarşı ilçelerinde baskındır, Çaykara ve Maçka'da da sıkça duyulur. Diğer ilçelerde ise, ağırlıklı olarak, g- tercih edilir. Artvin ağızları (Yusufeli hariç), k- tarafındadır. Trabzon-Gümüşhane-Erzincan-Elazığ-Malatya-Adıyaman-Gaziantep-Hatay hattının doğusunda kelime başında k-/g- seslerinin karışık olarak kullanıldığı gözlenmektedir. Bu bölgede, Doğu grubu ağızlarının I. alt grubunda, verilerin sınırlı oluşu nedeniyle yorum yapmak zordur. Veri bulunan yerlerden Muş ve Bitlis merkez ilçeleriyle Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde k-/g- sesleri karışık olarak görülmekle birlikte g- baskındır. Aynı gruptan veri bulunan diğer ilçelerde de sözbashi ünsüzü, k- veya g- olarak görülür ancak bunlarda k- baskındır. I. alt grupta Diyarbakır'ın Çermik ve Çüngüş ilçelerinde yalnız k- görülmesi dikkat çekicidir. Doğu grubu ağızlarının II ve III. alt gruplarında ağırlıklı olarak k- tercih edilir. Ancak Erzincan, Yusufeli (Artvin), Olur, İspir, Uzundere ve Pazaryolu (Erzurum) ağızlarında g-'nin baskın olduğu görülmektedir. IV. alt grupta ise Kemaliye (Erzincan) ile Elazığ'ın Ağın ve merkez ilçelerinde k- ve g-'nin bir arada bulunduğu, Elazığ'ın diğer ilçeleriyle Tunceli ağızlarında g-'nin baskın olduğu anlaşılmaktadır.

İkinci harita, söz içinde -b-/-m- tercihi temelinde hazırlanmıştır. Doğu grubu ağızlarında, birkaç yerleşim biriminde, bu ünsüzlerin yerine -v-'nin tercih edildiği görülmüşse de, harita hazırlanırken dikkate alınmamıştır. Haritaya göre, Kuzeydoğu grubu ağızları ile Batı grubu ağızlarının I, II, III, IV, V, VI. ve IX. alt grupları söz içinde ağırlıklı olarak -b- ünsüzünü tercih etmektedir. Batı Grubunun VII. alt grubunda söz içinde -m- sesi baskındır. Batı grubunun VIII. alt grubunda yer yer -m- sesinin kullanıldığı, hatta Yahyalı, Tomarza, Pınarbaşı, Sarız (Kayseri), Şereflikoçhisar (Ankara), Çiçekdağı (Kırşehir), Gülağaç (Aksaray), Hacıbektaş (Nevşehir) ağızlarında baskın konumda olduğu görülmektedir. Doğu grubu ağızlarının II ve III. alt gruplarında özellikle Ardahan, Kars (Susuz hariç), Iğdır, Erzurum (Olur ve Şenkaya hariç) ağızlarında daha çok -m- baskındır. Bu grubun II. alt grubunda yer alan diğer ağızlarda Kemaliye ve Refahiye'nin batısına kadar -m- sesi görülür. Doğu grubunun I. alt grubunda, veri bulunan alanlarda değişen oranlarda -m- tercihi gözlenebilir. Şanlıurfa merkez, Van merkez ve Edremit, Adilcevaz, Ahlat (Bitlis), Bulanık (Muş), Bingöl merkez ve Karlıova, ağızlarında -m- sesi hâkimdir. Aynı alt ağız grubunda Diyarbakır, Muş merkez, Erciş (Van), Bitlis merkez ve Siverek (Şanlıurfa) ağızlarında -m- işitilse de baskın tercih -b-'dir.

¹⁰ Haritalar yorumlanırken Karahan (1996)'daki tasnif esas alınmıştır.

İki parametrenin kullanıldığı üçüncü harita G-B-, G-M-, K-B- ve K-M- tercihlerini göstermektedir. Ölçünlü Türkiye Türkçesinde de tercih edilen G-B- dizilişi, tüm Türkiye'ye yayılmış durumdadır. Ancak İç Anadolu'dan itibaren diğer dizilişlerle bir arada kullanılmaktadır. Sıklığı Kuzeydoğu Anadolu'da özellikle Rize, Ardahan, Kars, Iğdır ve Erzurum'un bazı ilçelerinde oldukça düşüktür.

G-M- dizilişi Anadolu'nun güney ve güneydoğusunda Kahramanmaraş ve Osmaniye illeri ile Adana'nın Ceyhan, Yumurtalık, İmamoğlu, Kozan, Feke, Saimbeyli ve Tufanbeyli; Hatay'ın Dört Yol, Erzin, Payas, Hassa ve İskenderun ilçelerinde baskındır. Kayseri'nin Kahramanmaraş ve Adana'ya komşu olan Yahyalı, Tomarza, Pınarbaşı ve Sarız ilçelerinde de aynı durum vardır. Ankara'nın Şereflikoçhisar, Kırşehir'in Çiçekdağı, Aksaray'ın Gülağaç, Nevşehir'in Hacıbektaş ağzlarında G-M- dizilişi baskın bir görünümde. Bu bölgelerin Dulkadiroğlu beyliğinin hüküm sürdüğü veya Dulkadirli oymaklarının yerleştiği yerler olması (Orhonlu 1987: 169) düşündürücüdür. Kayseri'nin anılan ilçelerine 1865'te Fırka-i İslahiye ile Avşarların yoğun olarak yerleştirildiği bilinmektedir. G-M- dizilişi, Batının diğer bölgelerinde adacıklar hâlinde Türkmen ve Çepni adını taşıyan gruplar tarafından kullanılır.

K-B- dizilişi, Kuzeydoğu grubu ağzlarının II. alt grubunun karakteristik özelliğidir. Ancak I ve III. alt gruplarda da görülür. Doğu grubu ağzlarının II ve III. alt gruplarında yer yer görülen bu diziliş, bu alt gruplarda yer alan Susuz (Kars), Şenkaya, Tortum, Pasinler ve Aşkale (Erzurum) ilçelerinde de baskın konumdadır. Aynı ağız grubunun I. alt ağız grubunda Erciş ve Merkez (Van), Bitlis merkez, Diyarbakır ve Şanlıurfa ağzlarında görülen K-B- dizilişi, Batı grubuna dâhil Birecik (Şanlıurfa) ağzının karakteristiktir. Batı grubu ağzlarında bu dizilişin batıdaki sınırı Gölbaşı (Adıyaman) ve Doğanşehir (Malatya) ilçeleridir. Bu nedenle K-B- dizilişi Kuzeydoğu ve Doğu Grubu Ağzlarından görülen bir formdur denebilir.

K-M- dizilişi, Doğu grubu ağzlarının II ve III. alt gruplarında, Şavşat ve Ardanuç (Artvin), Ardahan, Iğdır, Kars (Susuz hariç), Erzurum'da (Şenkaya, Tortum, Pasinler ve Aşkale hariç) baskındır. Aynı alt ağız gruplarında yer yer diğer biçimlerle yan yana kullanılır. I. alt ağız grubunda Adilcevaz, Ahlat (Bitlis), Bulanık (Muş), Hınıs (Erzurum) ve Şanlıurfa merkez ağzlarında, IV. alt ağız grubunda ise Ağın (Elazığ) ağzında en yaygın biçim durumundadır. Kuzeydoğu grubunda görülmeyen bu diziliş, Batı grubunun VII. alt ağız grubunda yer alan Gaziantep ve Kilis illerinin tamamında, Hatay'ın güney ilçeleri Yayladağı, Samandağ, Altınöz ile Antakya'da ve Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesinde en yaygın görülen diziliştir. Bu diziliş, Batı grubunun diğer alt ağız gruplarında, seyrek olarak, yalnız birkaç ağız adacığında hâlinde, Türkmen ve Çepni adını taşıyan gruplar tarafından kullanılır.

Yukarıdaki duruma bakarak, G-B- ve G-M- dizilişlerinin daha çok Batı grubunda, K-M- dizilişinin Batı grubunun VII. alt grubuyla Doğu grubunun II ve III. alt gruplarında, K-B- dizilişinin ise Kuzeydoğu grubunun II., Doğu grubunun III. alt grubunda yaygın olduğu; G-B- dizilişinin bütün ağız grupları tarafından kullanıldığı söylenebilir.

Taranan Kaynaklar

Adana

Yıldırım, Faruk (2006), *Adana ve Osmaniye İlleri Ağzları I (Giriş-İnceleme)- II (Metinler-Sözlük- Dizinler)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no.861.

Adıyaman

Günay, Esra Gülin (2008), *Adıyaman-Merkez, Kâhta, Gerger, Samsat Yöresi Ağzı (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.

Nakiboğlu, Sadi H. (2001), *Adıyaman ve Yöresi Ağzları (Metinler-Sözlük- İndeks)*, Niğde: Niğde Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi.

Yeşilkaya, Mehmet (2007), *Gerger Merkez ve Köyleri Ağızları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Afyon

- Akçataş, Ahmet (1996), *Çay Yörük Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Akçay, Halit (1997), *Sivashlı Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Aslan, Ayşe (2003), *Afyon-Çıkrık Ağızı*, Yayınlanmamış bitirme tezi, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi
- Boz, Erdoğan (2002), *Afyon Merkez Ağızı (Dil Özellikleri, Metinler, Sözlük)*, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Dinar, Talat (2006), *Başmakçı ve Dazkırı Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Eleren, Yüksel (1997), *Şuhut Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Göker, Osman (1996), *Bolvadin'deki Türkmen-Karabağ Köylerinin Ağızı (Giriş- İnceleme-Metin-Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Örnekkol, Fatih (2006), *Emirdağ Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi
- Solmaz, Erhan (2007), *Bolvadin, Çay ve ÇobanlarAğızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Şenyiğit, Yavuz (2006), *Sultandağı Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Şahin, Eda (1999), *Bayat Köyleri Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Yılmaz, Mehmet (2006), *İşçehisar ve İhsaniye Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Zeybek, Harun (2007), *Sinanpaşa Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Zeybek, Fatih Süleyman (2008), *Bayat Köyleri Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Ağrı

Caferoğlu, Ahmet (1946), *Anadolu İlleri Ağızlarından Derlemeler (Van, Bitlis, Muş, Karaköse, Eskişehir, Bolu, Zonguldak İlleri Ağızları) (2. Baskı 1995)* Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 591.

Aksaray

Doğan, Muammer (2012), *Aksaray ve Yöresi Ağızları (İnceleme - Metinler - Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

Amasya

- Caferoğlu, Ahmet (1943), *Anadolu Ağızlarından Toplamalar, Kastamonu, Çankırı, Çorum, Amasya, Niğde İlbaylıkları Ağızları, Kalaycı Argosu ve Geygel Yürüklerinin Gizli Dili*, İstanbul: Türk Dil Kurumu.
- Pekacar, Tefik (2003), *Suluova Ağızları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- Silahşör, Ebru (2011), *Amasya Merkez Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erzincan: Erzincan Üniversitesi.

Ankara

Akca, Hakan (2012), *Ankara İli Ağızları (İnceleme-Metinler-Dizin)*, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.

Antalya

Erdem, Mehmet Dursun ve Ramazan Bölük (2011), *Antalya ve Yöresi Ağzları (Giriş-İnceleme-Metinler)*, Ankara: Turkish Studies Publication.

Ardahan

Ercilasun, Ahmet B. (1983), *Kars İli Ağzları Ses Bilgisi*, Ankara: Gazi Üniversitesi.

Güneş, Bahadır (2014), "Çıldır Merkez Ağzı Üzerine" *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED] 51*, 17-34.

Artvin

Caferoğlu, Ahmet (1942), *Doğu İllerimiz Ağzlarından Toplamalar, Kars, Erzurum, Çoruh İlbaylıkları Ağzları*, İstanbul: Türk Dil Kurumu, yayın no.62.

Ertürk, Harun (2015), *Artvin İli Yusufeli İlçesi Demirkent (Erkinis) Köyü Ağzı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.

Özkan, İbrahim Ethem (1994), *Ardanuç ve Yöresi Ağzları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

Polat, Fadime (2000), *Şavşat ve Yöresi Ağzları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

Turan, Zikri (2006), *Artvin İli Yusufeli İlçesi Uşhum Köyü Ağzı*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 862.

Aydın

Yapıcı, Ali İhsan (2013), *Aydın ve Yöresi Ağzları (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karasakaloğlu, Nuri (2005), *Aydın Merkez Ağzı*, Yayınlanmamış doktora tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Şimşek Umaç, Zeynep (2011), *Çepni Ağzı (Dil İncelemesi, Metinler, Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.

Balıkesir

Mutlu, Hüseyin Kahraman (2008), *Balıkesir İli Ağzları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.

Bartın

Eren, M. Emin (1997), *Zonguldak-Bartın-Karabük İlleri Ağzları*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 686.

Korkmaz, Zeynep (1994), *Bartın ve Yöresi Ağzları*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 584.

Bayburt

Kabadayı, Rukiye (2014), *Bayburt Demirözü İlçesi Ağzı: Cümle Yapısı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.

San, Sabri Özcan (1990), *Gümüşhane Kültür Araştırmaları ve Yöre Ağzları*, Ankara: Kültür Bakanlığı.

Bilecik

Özden, Muharrem (2008), *Balıkesir İli Ağzı İncelemesi*, Yayınlanmamış doktora tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi.

Bingöl

Küçükler, Paki (1988), *Bingöl Merkez İlçe ve Köyleri Ağzları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi,

Özer, Osman (1990), *Karlıova ve Yöresi Ağzları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.

Bitlis

Gökçür, Engin (2012), *Van Gölü Havzası Ağzları*, Yayınlanmamış doktora tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi

Gönen, Mehmet Emin (2003), *Van Gölü Kuzey Havzası Ağzları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi.

Öztürk, İrfan (2001), *Adilcevaz Ağızı (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Bolu

Caferoğlu, Ahmet (1946), *Anadolu İlleri Ağızlarından Derlemeler (Van, Bitlis, Muş, Karaköse, Eskişehir, Bolu, Zonguldak İlleri Ağızları)*, (2. Baskı 1995) Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 591.

Demirel, Selma (2009), *Mudurnu Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

Hayashi, Toru (1988), *A Turkish Dialect in North-Western Anatolia -Bolu Dialect Materials-*, Tokyo: Tokyo University of Foreign Studies.

Sevinç, Uğur (2015), *Göynük Ağızı (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

Kılınç, Gülay (2009), *Bolu İli Seben İlçesi Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.

Burdur

Caferoğlu, Ahmet (1994), *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme I (Oyunlar, Tekerlemeler, Yanıltmaçlar ve Oyun İstilahları, Balıkesir, Manisa, Afyonkarahisar, Isparta, Aydın, İzmir, Burdur, Antalya, Muğla, Denizli, Kütahya Vilâyetleri Ağızları)* (2. Baskı), Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 586.

Caferoğlu, Ahmet (1994), *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme II (Oyunlar, Tekerlemeler, Yanıltmaçlar ve Oyun İstilahları, Konya, Isparta, Burdur, Kayseri, Çorum, Niğde Vilâyetleri Oyunları)* (2. Baskı), Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 587.

Ercan, Hüseyin (2008), *Burdur İli Ağlasun İlçesi Halk Edebiyatı ve Folkloru*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.

Eryiğit, Celal (2014), *Göhlisar Ağızı (Giriş-İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.

Bursa

Prof. Dr. Hatice Şahin, henüz yayınlanmamış "Bursa İli Ağızları" adlı çalışmasından *gibi* ve yan biçimlerini tarayıp tarafımıza göndermiştir, kendisine teşekkür ederim.

Çanakkale

Kıbar, Osman (1998), *Biga Yöresi Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi.

Çankırı

Aydoğdu, Özkan (2011), *Çankırı İli ve Yöresi Ağızları*, Yayınlanmamış doktora tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.

Çorum

Baz, Ayşe (2004), *Çorum-İskilip ve Yöresi Ağızları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

Caferoğlu, Ahmet (1994), *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme I (Oyunlar, Tekerlemeler, Yanıltmaçlar ve Oyun İstilahları, Konya, Isparta, Burdur, Kayseri, Çorum, Niğde Vilâyetleri Ağızları)* (2. Baskı), Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 587.

Caferoğlu, Ahmet (1943), *Anadolu Ağızlarından Toplamalar, Kastamonu, Çankırı, Çorum, Amasya, Niğde İlbaylıkları Ağızları, Kalaycı Argosu ve Geygel Yürüklerinin Gizli Dili*, İstanbul: Türk Dil Kurumu.

Ocak, Ferhat (2013), *Çorum İli Mecitözü İlçesi Kuyucak Köyü Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi.

Şimşek Umaç, Zeynep (2011), *Çepni Ağızı (Dil İncelemesi, Metinler, Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.

Denizli

Derin, İsmail (1995), *Acıpayam ve Çameli (Denizli) İlçeleri Ağızları (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Ankara: Gazi Üniversitesi.

Eryılmaz, Ramazan (2015), *Çameli İlçesi Ağzı ve Çameli Ortaokullarında Eğitim Gören Öğrencilerin Yerel Ağız Özelliklerinin Türkçe Eğitimine Etkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi.

Kanaç, Işıl (2010), *Denizli'nin Babadağ İlçesi Ağzı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi.

Tok, Turgut (2002), *Denizli İli Güney ve Güneybatı Ağızları*, Yayınlanmamış doktora tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi

Diyarbakır

Başkan, Ahmet (2012), *Bismil Ağzı (İnceleme-Metinler-Dizin)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi.

Erten, Münir (1994), *Diyarbakır Ağzı (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 556.

Özçelik, Sadettin ve Erdoğan Boz (2001), *Diyarbakır İli Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağzı (Dil İncelemesi, Metinler, Sözlük)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 789.

Sökmen, İsmail (2011), *Bismil Türkmen Ağzı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.

Düzce

Çoban, Sıtkı (2005), *Düzce İli ve Yöresi Ağızları (Giriş- İnceleme-Metinler-Dizin)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi.

Edirne

Kalay, Emin (1998), *Edirne İli Ağızları (İnceleme-Metin)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 694.

Elâzığ

Buran, Ahmet (1997), *Keban, Baskil ve Ağzın Yöresi Ağızları*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 669.

Caferoğlu, Ahmet (1945), *Güneydoğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar (Malatya, Elazığ, Tunceli, Gaziantep ve Maraş Vilâyetleri Ağızları)*, İstanbul: Türk Dil Kurumu, yayın no. 107.

Gülensoy, Tuncer ve Ahmet Buran (1994), *Elazığ Yöresi Ağızlarından Derlemeler 1*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 572.

Güler, Zülfü (1992), *Harput Ağzı*, Elazığ: Elazığ Belediyesi.

Şaştım, Zafer (2003), *Arıcak (Elazığ) ve Yöresi Ağızları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.

Erzincan

Sağır, Mukim (1995), *Erzincan ve Yöresi Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 565.

Üstün, Mehmet Cihat (2008), *Erzincan (Merkez) Ağzının Ses Bilgisi ve Söz Varlığı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kars: Kafkas Üniversitesi.

Erzurum

Gemalmaz, Efrasiyap (1995), *Erzurum İli Ağızları I-II-III (İnceleme-Metinler-Sözlük ve Dizinler)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 590.

Eskişehir

Doğru, Fatih (2017), *Eskişehir İli Manav Ağızları*, Yayınlanmamış doktora tezi, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi [Prof. Dr. Erdoğan Boz, danışmanlığını yürüttüğü ancak yazı hazırlandığı sırada henüz savunulmamış olan bu çalışmadaki metinlerde geçen gibi ve yan biçimlerini tarayıp tarafımıza göndermiştir, kendisine teşekkür ederim.]

İlbaş, Songül (2015), *Eskişehir İli Balkan Muhacirleri Ağızları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

İleri, Canan (1993), *Eskişehir Türkmen Ağızları (Fonetik, Morfolojik İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

- İleri, Canan (2008), *Eskişehir İli Mihalicçık İlçesi ve Yöresi Ağızları*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 940.
- Sert, Göksel (2015), *Eskişehir İli Yörük Ağızları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Yıkılmış, Sezergül (2015), *Ağız Atlası Hazırlama Yöntemleri ve Eskişehir İli Türkmen Ağızları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

Gaziantep

- Aksoy, Ömer Asım (1945), *Gaziantep Ağızı I, Gramer (Fonetik-Morfoloji-Sintaks) Başa Diller ve Ağızlarla İlgiler Halk Ağzından Parçalar*, İstanbul: İbrahim Horoz Basımevi.
- Aksoy, Ömer Asım (1945), *Gaziantep Ağızı II, Deyimler, Meşhur Sözler, Atasözleri, Dualar, Beddualar*, İstanbul: İbrahim Horoz Basımevi.
- Aksoy, Ömer Asım (1946), *Gaziantep Ağızı III, Sözlük ve Kullanılmayan Kelimeler*, İstanbul: İbrahim Horoz Basımevi.
- Caferoğlu, Ahmet (1945), *Güneydoğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar (Malatya, Elazığ, Tunceli, Gaziantep ve Maraş Vilâyetleri Ağızları)*, İstanbul: Türk Dil Kurumu, yayın no. 107.
- Gül, Rıza (1999), *Gaziantep Barakları Ağızı*, Yayınlanmamış doktora tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Kocakerim, Hafıza Şeyma (2014), *Gaziantep Şahinbey Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.
- Soyiğit, Emine (2012), *Karkamış Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.
- Şimşek Umaç, Zeynep (2011), *Çepni Ağızı (Dil İncelemesi, Metinler, Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.

Giresun

- Demir, Necati ve Özkan Aydoğdu (2009), *Giresun İli ve Yöresi Ağızları (Tarih-Dil İncelemesi-Metinler-Sözlük)*, Giresun: Giresun Valiliği.
- Caferoğlu, Ahmet (1946), *Kuzeydoğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar (Ordu, Giresun, Trabzon, Rize ve Yöresi Ağızları)* İstanbul: Türk Dil Kurumu, yayın no.116.
- Şimşek Umaç, Zeynep (2011), *Çepni Ağızı (Dil İncelemesi, Metinler, Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.

Gümüşhane

- Akçam, Murat (1999), *Torul ve Kelkit Yöresi Ağızları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- San, Sabri Özcan (1990), *Gümüşhane Kültür Araştırmaları ve Yöre Ağızları*, Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Şimşek Umaç, Zeynep (2011), *Çepni Ağızı (Dil İncelemesi, Metinler, Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.

Hatay

- Öztürk, Jale (2009), *Hatay Ağızı (İnceleme - Metin - Sözlük)*, Adana: Karahan.

İğdır

- Ercilasun, Ahmet B. (1983), *Kars İli Ağızları Ses Bilgisi*, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Kavaklıçesme, Hüsnâ (2010), *Kars ve İğdır Azerileri Ağızı (Dil İncelemesi-Metin-Dizin)* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Isparta

- Yıldız, Osman (2002), *Isparta Merkez Ağızı, İnceleme Metinler Sözlük*, Isparta: Fakülte Kitabevi.
- Yaylağan, Nilay (2010), *Isparta'nın Eğirdir, Senirkent ve Atabey İlçelerinin Ağız Özelliklerinin Tespiti ve Türkçe Eğitimi Açısından Önemi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

- Gülbahar, Burcu (2010), *Uluborlu Ağzı, İnceleme-Metinler-Sözlük*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Elbir, Döne (2011), *Eğirdir ve Yöresi Ağzı, İnceleme-Metinler-Sözlük*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Yalkın, Ali Osman (2013), *Atabey Ağzı, İnceleme-Metinler-Sözlük*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.

İstanbul

- Yalçın-Gündüz, Neclâ (1990) *İstanbul Konuşma Dili (1930-1950)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.

İzmir

- Bozalan, Hale (2008), *Bergama Merkez İlçe ve Köylerinde Yaşayan Yörüklerin Ağız İncelemesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Caferoğlu, Ahmet (1994), *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme I (Oyunlar, Tekerlemeler, Yanılmaçlar ve Oyun İstihlaları, Balıkesir, Manisa, Afyonkarahisar, Isparta, Aydın, İzmir, Burdur, Antalya, Muğla, Denizli, Kütahya Vilâyetleri Ağızları)* (2. Baskı), Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 586.
- Dilaver Yıldırım, Kübra (2013), *Bergama Yöresi Tahtacı ve Çepni Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Korkmaz, Zeynep (1994), *Güney-Batı Anadolu Ağızları, Ses Bilgisi (Fonetik)* (2. Baskı), Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no.583.

Kahramanmaraş

- Caferoğlu, Ahmet (1945), *Güneydoğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar (Malatya, Elazığ, Tunceli, Gaziantep ve Maraş Vilâyetleri Ağızları)*, İstanbul: Türk Dil Kurumu, yayın no. 107.
- Erdem, Mehmet Dursun ve Esra Kirik (Tarihsiz), *Kahramanmaraş ve Yöresi Ağızları (Giriş-İnceleme-Metinler)*, Ankara: Kahramanmaraş İl Özel İdaresi.
- Kılıç, Mine (2008), *Kahramanmaraş Merkez Ağzı*, Kahramanmaraş: Ukde.

Karabük

- Erdem, Mehmet Dursun ve Güner Dağdelen (2012), *Karabük ve Yöresi Ağızları (Giriş-İnceleme-Metinler)* Karabük: Karabük Valiliği.
- Eren, M. Emin (1997), *Zonguldak-Bartın-Karabük İlleri Ağızları*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 686.

Karaman

- Koraş, Hikmet (1992), *Karaman ve Yöresi Ağızları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- Uysal, İdris Nebi (2011), *Karaman İli Ağızları ve Anadolu Ağızları Arasındaki Yeri*, Karaman: Karaman Valiliği.

Kars

- Balcı, İbrahim (1996), *Kars Yerli Ağzında Cümle ve Cümle Yapıları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Caferoğlu, Ahmet (1942), *Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar, Kars, Erzurum, Çoruh İlbaylıkları Ağızları*, İstanbul: Türk Dil Kurumu, yayın no.62.
- Ercilasun, Ahmet B. (1983), *Kars İli Ağızları, Ses Bilgisi*, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Kavaklıçesme, Hüsnâ (2010), *Kars ve İğdir Azerileri Ağzı (Dil İncelemesi-Metin-Dizin)* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Olca, Selâhattin, A. Bican Ercilasun ve Ensar Arslan (1988), *Arpaçay Köylerinden Derlemeler*, 2. Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no.419.
- Sebni, Makbule (2010), *Kağızman Yerli Ağzı (İnceleme, Metinler, Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kars: Kafkas Üniversitesi.

Kastamonu

- Acar, Ergün (2012), *Kastamonu ve Yöresi Ağızları*, Yayınlanmamış doktora tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi.

Acar, Ergün (2008), *Kastamonu Merkez İlçe ve Köyleri Ağızları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi.
Şimşek Umaç, Zeynep (2011), *Çepni Ağızı (Dil İncelemesi, Metinler, Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.

Kayseri

Alan, Mustafa (2012), *Hacılar Ağızı (İnceleme, Metinler, Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
Ayvaz, Mehmet Akif (2013), *Sarız ve Yöresi Auşar Ağızları (Fonetik ve Morfolojik İnceleme-Metin- Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
Bayraktar, Fatma Sibel (2000), *Kayseri Merkez İlçe Ağızı (Gramer-Metinler-Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi.
Dağcı, Yusuf (2012), *Yahyalı (Kayseri) ve Yöresi Ağızları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi.
Doğan, İbrahim (1991), *Bünyan ve Yöresi Ağızları (Dil-Folklör-Etnik Unsurlar)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
Deliceoğlu, Fatma (2002), *Gesi, Ağırnas, Mimarsinan ve Yöresi Ağızları (İnceleme, Metinler, Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
Ekinci, Mustafa (1991), *Yeşilhisar ve Yöresi Ağızları (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
Elgün Abdullah (1993), *Akkışla ve Yöresi Ağızları (Dil-Folklör-Etnik Unsurlar)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
Kılıç, Ayşen (1991), *Auşar Ağızları (İnceleme- Metinler Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
Ünal, Kâmile Güner (1987), *Develi Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
Korkmazlar, Alaaddin (1991), *Talas ve Yöresi Ağızları (İnceleme, Metinler, Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

Kırıkkale

Başer, Elif (2014), *Kırıkkale İli Ağızları (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi.

Kırklareli

Hünerli, Bülent (2006), *Kırklareli Babaeski Merkez İlçesi ve Köyleri Ağız İncelemesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi Edirne: Trakya Üniversitesi.
Şanlı, Cevdet (1990), *Kırklareli Babaeski Merkez İlçesi ve Köyleri Ağız İncelemesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi Edirne: Trakya Üniversitesi.

Kırşehir

Günşen, Ahmet (2000), *Kırşehir ve Yöresi Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no.745.
Şimşek Umaç, Zeynep (2011), *Çepni Ağızı (Dil İncelemesi, Metinler, Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.

Kilis

Elhan, Faruk (2004), *Kilis Ağızı ve Şiirleriyle Karacaoğlan'ın Kilisliliği*, İstanbul: Kilis Vakfı.
Gül, Rıza (1993), *Kilis Merkez ve Köyleri Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi.

Kocaeli

Acar, Kenan (1988), *İzmit'in Taşköprü, Ova ve Balören Ağızları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.

Konya

Caferoğlu, Ahmet (1994), *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme I (Oyunlar, Tekerlemeler, Yanıltmaçlar ve Oyun İstihlaları, Konya, Isparta, Burdur, Kayseri, Çorum, Niğde Vilâyetleri Ağızları)* (2. Baskı), Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 587.
Caferoğlu, Ahmet (1967), "Akhisar ve Cihanbeyli Ağızları," *TDAY-Belâten 1967*, 1-38.

- Erdoğan, Mustafa (2008), *Ereğli Yöresinden Derlemeler Sözlüğü*, Ereğli-Konya: Kendi yayını.
- Kaynak, Duran (1970), *Ereğli (Konya) Ağızı*, Yayınlanmamış mezuniyet tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi.
- Namlı Köğçe, Ayşe (2013), *Gölyaka Kasabası Ağızı Söz Dizimi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Peker Selçuk (1995), *Bekdik (Ereğli/Konya) Köyleri Halk Edebiyatı Ürünleri Üzerinde Bir İnceleme*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi
- Räsänen, Martti (1942), "Türkische Spachproben aus Mittel-Anatolien IV, Konja Vil.," *Studia Orientalia X/2*, 1-83.
- Şimşek Umaç, Zeynep (2011), *Çepni Ağızı (Dil İncelemesi, Metinler, Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.
- Kütahya**
- Gülensoy, Tuncer (1988) *Kütahya ve Yöresi Ağızları (İnceleme, Metinler, Sözlük)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 536.
- Malatya**
- Gülseren, Cemil (2000), *Malatya İli Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük ve Dizinler)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 737.
- Manisa**
- Akyol, Senem (2006), *Manisa Merkez Kuzey-Batı Köylerinin Ağız Özellikleri*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi.
- Birkan Akhan, Ebru (2006), *Yunt Dağı Köylerindeki Masallarda Dil Özellikleri Dil Özellikleri*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi.
- Caferoğlu, Ahmet (1967), "Akhisar ve Cihanbeyli Ağızları," *TDAY-Belleten 1967*, 1-38.
- Demir, İmdat (2012), *Sarıgöl ve Yöresi Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*,Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- Eratalay, Sevda (2007), *Alaşehir ve Yöresi Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*,Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Korkmaz, Zeynep (1994), *Güney-Batı Anadolu Ağızları, Ses Bilgisi (Fonetik) (2. Baskı)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no.583.
- Oyar, Ahmet (1998), *Salihli İlçesi ve Köylerinden Derlemeler (İnceleme-Metin-Sözlük)*,Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Şimşek Umaç, Zeynep (2011), *Çepni Ağızı (Dil İncelemesi, Metinler, Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.
- Mersin**
- Alptekin, Ali Berat (2002), *Taşeli Masalları*, Ankara: Akçağ.
- Cin, Ali (2011), "Arıkuyusu/Kuşak (Gülнар) Ağızı" *Mediterranean Journal of Humanities*, I/2, 21-46.
- Erdem-Nas, Gönül (2014), *Anamur ve Yöresi Ağızları*, Yayınlanmamış doktora tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- Öz, Yücel (1972), *Tarsus - Toros Türkmenleri'nin Dili Üzerine*, Yayınlanmamış mezuniyet tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi.
- Özden, Halil İbrahim (2014), *Arpaçbaşı kasabası (Mersin-Erdemli) Boynuinceleli Yörükleri Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karaman: Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi.
- Öztürk, Erol (2001), *Silifke ve Mut'taki Sarkeçili ve Bahşiş Yörükleri Ağızı*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 958.
- Tor, Gülseren (2004), *Mersin Ağızı Sözlüğü*, İstanbul: Türk Dilleri Araştırma Dizisi, 38.
- Tor, Gülseren (2006), "Mersin'de Şimdiki Zaman," *Türk Dilleri Araştırmaları 16*, 49-124.
- Tor, Gülseren (2009), "Mersin Ağızlarında {-(y)Ik Ekinin Kullanımı," *Türk Dilleri Araştırmaları 19*, 107-165.

Muğla

Akar, Ali (2013), *Muğla İli Ağızları (Gramer-Metin-Sözlük)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 1076.

Muş

Caferoğlu, Ahmet (1946), *Anadolu İlleri Ağızlarından Derlemeler (Van, Bitlis, Muş, Karaköse, Eskişehir, Bolu, Zonguldak İlleri Ağızları) (2. Baskı 1995)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 591.

Örnek, Mehmet Oğuz (2011), *Muş – Bulanık Çevresi Karapapak Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Özmen, Şeyda (2007), *Muş – Merkez Ağızı (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.

Nevşehir

Korkmaz, Zeynep (1977), *Nevşehir ve Yöresi Ağızları, 1. Cilt, Ses Bilgisi (Phonétique) (2. Baskı)*, Ankara: A.Ü. DTCF yayın no.142.

Niğde

Caferoğlu, Ahmet (1994), *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme I (Oyunlar, Tekerlemeler, Yanılmaçlar ve Oyun İstihlaları, Konya, Isparta, Burdur, Kayseri, Çorum, Niğde Vilâyetleri Ağızları) (2. Baskı)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 587.

Karatekin, Selami (2003), *Niğde İli-Elmalı Kasabası ve Yöresi Ağızları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi.

Yıldırım, Ayşe (2004), *Niğde İli İçmeli Kasabası Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

Erdoğan, Songül (2012), *Niğde Merkez ve Bor İlçesi Ağızı (Giriş-İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

Ordu

Aydın, Mehmet (2002), *Aybastı Ağızı (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no.796.

Demir, Necati (2001), *Ordu İli ve Yöresi Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no.788.

Caferoğlu, Ahmet (1946), *Kuzeydoğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar (Ordu, Giresun, Trabzon, Rize ve Yöresi Ağızları)* İstanbul: Türk Dil Kurumu, yayın no.116.

Osmaniye

Yıldırım, Faruk (2006), *Adana ve Osmaniye İlleri Ağızları I (Giriş-İnceleme)- II (Metinler-Sözlük- Dizinler)*, Ankara Türk Dil Kurumu, yayın no.861.

Rize

Günay, Turgut (2003), *Rize İli Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 795.

Şimşek Umaç, Zeynep (2011), *Çepni Ağızı (Dil İncelemesi, Metinler, Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.

Samsun

Erdem, Mehmet Dursun (2001), *Asarcık Ağızı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

Özdemir, Cafer (2003), *Havza Yöresi Anonim Halk Edebiyatı Ürünleri Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

Sakarya

Öçalın, Muharrem (2004), *Sakarya İli Ağızları (Giriş-İnceleme- Metinler-Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

Sivas

Demir, Necati ve Ülker Şen (2006), *Sivas İli ve Yöresi Ağızları (Etnik Yapı- Dil İncelemesi- Metinler-Sözlük)*, Ankara: Gazi Kitabevi.

- Doğan, Şaban (2001), *Sivas Merkez İlçe ve Köyleri Ağzı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Paçacıoğlu, Burhan (1987), *Sivas İlbeyli Ağzları (İnceleme- Metinler-Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Şimşek Umaç, Zeynep (2011), *Çepni Ağzı (Dil İncelemesi, Metinler, Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.
- Yelok, Veli Savaş (1999), *Divriği Merkez İlçe Ağzı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.

Şanlıurfa

- Altunbıçak, İsmail (2015), *Birecik Ağzı (Giriş-İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- [Kürkçüoğlu], Urfalı Kemal Edip (1991), *Urfa Ağzı*, 2. Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 25.
- Özçelik, Sadettin (1997), *Urfa Merkez Ağzı (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 666.
- Özçelik, Sadettin (1997), *Siverek Merkez Ağzı (Dil İncelemesi-Metinler-Sözlük)*, Ankara: Gazi Kitabevi.

Tekirdağ

- Durmazer, Ayhan (1996), *Tekirdağ İli Saray İlçesi Köyleri Ağzı Derlemeleri*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Tosun, İlker (2003), *Tekirdağ Merkez İlçe ve Köyleri Ağzları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi.

Tokat

- Demir, Necati (2006), *Tokat İli ve Yöresi Ağzları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Ankara: Gazi Kitabevi.

Trabzon

- Brendemoen, Bernt (2002), *The Turkish Dialect of Trabzon Their Phonology and Historical Development*, two volumes, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.
- Caferoğlu, Ahmet (1946), *Kuzeydoğu İllerimiz Ağzlarından Toplamalar (Ordu, Giresun, Trabzon, Rize ve Yöresi Ağzları)* İstanbul: Türk Dil Kurumu, yayın no.116.
- Demir, Necati (2006), *Trabzon ve Yöresi Ağzları, Cilt I-II-III*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şimşek Umaç, Zeynep (2011), *Çepni Ağzı (Dil İncelemesi, Metinler, Sözlük)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.

Tunceli

- Caferoğlu, Ahmet (1945), *Güneydoğu İllerimiz Ağzlarından Toplamalar (Malatya, Elazığ, Tunceli, Gaziantep ve Maraş Vilâyetleri Ağzları)*, İstanbul: Türk Dil Kurumu, yayın no. 107.
- Gülensoy, Tuncer (1992), *Tunceli Yöresi Ağzlarından Derlemeler*, İstanbul: Boğaziçi.

Uşak

- Gülsevin, Gürer (2002), *Uşak İli Ağzları (Dil Özellikleri - Metinler - Sözlük)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 814.

Van

- Bulak, Şahap (2015), *Van Küresin Ağzı*, Yayınlanmamış doktora tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Caferoğlu, Ahmet (1946), *Anadolu İlleri Ağzlarından Derlemeler (Van, Bitlis, Muş, Karaköse, Eskişehir, Bolu, Zonguldak İlleri Ağzları) (2. Baskı 1995)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 591.
- Gökçür, Engin (2012), *Van Gölü Havzası Ağzları*, Yayınlanmamış doktora tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Gökçür, Engin (2006), *Van ve Merkez Köyleri Ağzları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Gönen, Mehmet Emin (2003), *Van Gölü Kuzey Havzası Ağızları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi.

Yozgat

Kılıçer İsmail (1998), *Yozgat ve Yöresi Ağızları (İnceleme-Metinler-Dizinler)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Korkmazıyıt, Ahmet (2010), *Çayıralan ve Yöresi Ağızları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

Sarıyıldız, Nurettin (1996), *Boğazlıyan ve Yöresi Ağızları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

Zonguldak

Caferoğlu, Ahmet (1946), *Anadolu İlleri Ağızlarından Derlemeler (Van, Bitlis, Muş, Karaköse, Eskişehir, Bolu, Zonguldak İlleri Ağızları) (2. Baskı 1995)* Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 591.

Eren, M. Emin (1997), *Zonguldak-Bartın-Karabük İlleri Ağızları*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 686.

Kaynaklar

Arat, Reşid Rahmeti (1979), *Kutadgu Bilig I Metin*, İkinci Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu.

Atalay, Besim (1985), *Divanü Lügat-it-Türk Tercümesi I-II-II-IV*, Yeniden Basım, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no 523.

Boz, Erdoğan ve Semra Günay-Aktaş (2017), *Eskişehir İli Dil Atlası*, Ankara: Gazi.

Barutçu-Özönder, F. Sema (1998), *Sthiramati'nin Vasubandhu'nun Abhidharmako-sasāstra'sına yazdığı tefsirin ETÜ. tercümesi Abidarim kınlığ koşavarti şastirtakı çnkirtü yörüglerning kingürüsü'nden Üç İtigsizler, Giriş-Metin-Tercüme-Notlar-İndeks XXX Levha*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 672.

Brendemoen, Bernt (2002), *The Turkish Dialects of Trabzon Teheir Phonology and Historical Development Volume I: Analysis, Volume II: Texts*, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.

Clauson, Sir Gerard (1972), *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*, Oxford: The Clarendon Press.

Dankoff , Robert ve James Kelly (1982), *Maḥmūd El Kāşğarī, Compendium of The Turkic Dialects I*, Boston: Harvard University.

Dankoff , Robert ve James Kelly (1984), *Maḥmūd El Kāşğarī, Compendium of The Turkic Dialects II*, Boston: Harvard University.

Dankoff , Robert ve James Kelly (1985), *Maḥmūd El Kāşğarī, Compendium of The Turkic Dialects III*, Boston: Harvard University.

Dinar, Talar (2015), "Kibin ve Kibik Edatlarının Yapıları Hakkında Bazı Tespitler," *Dil Araştırmaları* 17, 103-118.

Ercilasun, Ahmet B., ve Ziyat Akkoyunlu (2014), *Kāşğarlı Mahmud, Divānu Lugāti't-Türk, Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin*, Ankara: Türk Dil Kurumu.

Demir, Necati (2006), *Trabzon ve Yöresi Ağızları*, Ankara: Gazi.

Gemalmaz, Efrasiyap (1995), *Erzurum İli Ağızları I-II-III*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no.589.

Günay, Turgut (2003), *Rize İli Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 795.

Hacıeminoğlu, Necmettin (1984), *Türk Dilinde Edatlar (En Eski Metinlerden Günümüze Kadar) -Yazı Dilinde-*, İstanbul: MEB.

Hayashi, Tooru (1990), "Anadolu ağızlarının Coğrafi Dağılımı Üzerine Bir Deneme Çalışması," *IV. Dilbilim Sempozyumu Bildirileri 17-18 Mayıs 1990*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

- Kaşgarlı Mahmud (1990), *Divânu Lûgati't-Türk*, Tıpkıbasım, Ankara: Kültür Bakanlığı, yayın no. 1205.
- Karahan, Leylâ (1996), *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 630.
- Karahan, Leylâ (2012), "Türkçede Bazı Ek ve Edatlarda "-n" Morfemi ile Ortaya Çıkan Varyantlaşma," *Türk Moğol Araştırmaları Prof. Dr. Tuncer Gülensoy Armağanı*, (Ed.) Bülent Gül, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 219-236.
- Kaya, Ceval (1994), *Uygurca Altun Yaruk*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no.607.
- Korkmaz, Zeynep (2003), *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Genişletilmiş 2. Basım, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 575.
- Li, Yong-Song (2004), *Türk Dillerinde Son Takılar*, İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 40.
- Orhonlu, Cengiz (1987), *Osmanlı İmparatorluğunda Aşiretlerin İskânı*, İstanbul: Eren.
- Tiken, Kâmil (2004), *Eski Türkiye Türkçesinde Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler ve Zarf Füller*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 837.
- Üstüner, Ahad (2003), *Anadolu Ağızlarında Sıfat - Fiil Ekleri*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no. 753.
- Yıldırım, Faruk (2006), *Adana ve Osmaniye İleri Ağızları I (Giriş-İnceleme)- II (Metinler-Sözlük- Dizinler)*, Ankara: Türk Dil Kurumu, yayın no.861.
- Yıldırım, Faruk (2008), "Türkiye Türkçesinin Ağız Atlası İçin Bir Ön Çalışma: Ala Sıfatı ile Yapılan Birleşik Kelimeler," *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri 25-30 Mart 2008 Şanlıurfa*, Ankara, Türk Dil Kurumu, 813-831.